

Opłata pocztowa uiszczona. Cena 50 Zł.

Szachy

Organ oficjalny
Polskiego Zw. Szachowego

Wydawca: w imieniu P. Z. Sz.
TADEUSZ CZARNECKI
Komitet Redakcyjny: T. CZARNECKI,
S. GAWLIKOWSKI. M. WROBEL

Warunki prenumeraty: Rocznie zł 500, półrocznie zł 270.
Konto PKO: I.—4696
Adres Redakcji: Warszawa, Walecznych 40 m. 3

Nr 1 STYCZEŃ 1947

Audycje radiowe

W każdą niedzielę od 5 stycznia rozgłośnia Warszawa II nadaje o godz. 10 min. 5 audycję, poświęconą szachom. Poniżej podajemy wyjątek z przemówienia programowego, wygłoszonego podczas pierwszej audycji.

*

Po raz pierwszy w historii szachów w Polsce możemy przemówić przez radio do zwolenników tej gry. We współpracy radia z szachami, tak popularnej w innych krajach, zwłaszcza w ZSRR i USA, pozostaliśmy znacznie w tyle. Trzeba te zaległości odrobić.

Każdemu, kto stykał się bezpośrednio z pracą Zarządu Polskiego Związku Szachowego przed wojną, wiadomo dobrze, że najpoważniejszą przyczyną, hamującą normalny rozwój idei szachowej w Polsce, był brak zrozumienia naszej roli społecznej i poparcia ze strony władz. Ten brak zrozumienia był zresztą u nas dość powszechny i nie będzie przesadą twierdzenie, że nawet wielu czynnych szachistów nie zdawało sobie dobrze sprawy, czym są i czym mogą być szachy.

Wchodzi tu w grę kilka zasadniczych czynników.

A więc przede wszystkim — aspekt społeczny. Szachy są grą par excellence demokratyczną; nie wymagają żadnych cenzusów, a tylko pewnych zdolności, zamiłowania i pracy. W karierze szachisty nie może być mowy o protekcji, czy przywilejach. W naszej reprezentacji grał przed wojną i gra obecnie potomek magnackiego rodu obok robotnika, zamożny przedsiębiorca obok urzędnika i nauczyciela. I jedynym kryterium ich wzajemnego stosunku jest siła gry.

Szachy są zdecydowanym wrogiem karciarstwa. Im więcej rąk naszej młodzieży będzie ustawiało dziwne klocki na czarno-białych polach szachownic, tym mniej tych rąk wyciągnie się do kart i kieliszka.

Po drugie — aspekt pedagogiczny. Szachy wymagają tych samych cech charakteru, które są nieodzowne do zwycięstwa we wszelkich zawodach sportowych,

a także w tej wielkiej grze, jaką jest życie: umiejętności panowania nad sobą, wytrwałości, odwagi, poczucia odpowiedzialności, szybkiej decyzji, woli zwycięstwa. Szachy uczą prostej prawdy, że nasze własne zdanie, nasza ocena nie zawsze są słuszne i prawdziwe, uczą myśleć objektywnie i nie lekceważyć żadnego przeciwnika.

Po trzecie — aspekt kulturalny. Żadna gra nie przyczynia się tak do zdyscyplinowania własnych emocyj, jak gra w szachy. Dalej pewne konieczne studia teoretyczne i ćwiczenia nie pozostają bez wpływu na ogólne zwiększenie aktywności umysłu, przyczyniając się do rozwoju inteligencji i rozbudzenia zdolności twórczych.

Te walory gry w szachy wystarczają w zupełności do zwrócenia na nią specjalnej uwagi. W ZSRR jest ona grą najszerszych mas — ilość czynnych szachistów wyraża się liczbą siedmiocyfrową!

Idea rozpowszechnienia szachów w demokratycznej Polsce jest naszym głównym celem i zadaniem. Dążyliśmy do tego zawsze i nadal niestrudzenie walczyć będziemy o zainteresowanie i zrozumienie dla tej idei zarówno w społeczeństwie, jak i u naszych władz.

Temu celowi przede wszystkim służyć będzie nasza audycja radiowa.

W roku ubiegłym

W ciągu kilku pierwszych miesięcy trwają prace Komitetu Organizacyjnego nad reaktywowaniem Polskiego Zw. Szachowego, w warunkach niezwykle trudnych. Dawny lokal Związku rozbity, ruchomości, sprzęt szachowy, biblioteka zniszczone lub rozkradzione. Ani jednego zegara, ani jednego kompletu szachowego. Wysiłki Komitetu paraliżowała ponadto całkowita obojętność władz i społeczeństwa, stojących przed ważniejszymi życiowo zagadnieniami.

Trudności te przełamuje jednak stopniowo ofiarna i uporczywa praca członków Komitetu. Związek uzyskuje prowizoryczne pomieszczenie w lokalu Klubu Inteligencji Pracującej, zaczynają wpływać pierwsze skromne subsydia. 19 kwietnia Min. Administracji Publicznej zatwierdza statut Związku, 30-go tegoż miesiąca odbywa się pierwszy Zjazd delegatów z całego kraju. Wybrany tymczasowy Zarząd rozpoczyna legalną pracę organizacyjną.

Bezpośrednio po Zjeździe powstaje osiem okręgowych związków szachowych: gdański, łódzki, katowicki, wrocławski, częstochowski, krakowski, zamojski i warszawski. Ograniczają one swą działalność narazie do głównych miast.

W lipcu odbył się pierwszy powojenny turniej o indywidualne mistrzostwo Polski. Mistrzem został młody student krakowski, Bogdan Śliwa.

Wrzesień upłynął pod znakiem mistrzostw drużynowych, rozegranych w Katowicach przy rekordowej liczbie uczestników (70). Przybyły nań drużyny dwu nowych, jeszcze zresztą przez PZSz formalnie nie uznanych okręgów: cieszyńskiego i kieleckiego. Turniej kończy się łatwym zwycięstwem drużyny łódzkiej.

6 października odbyło się Walne Zebranie, na którym byli obecni — poza delegatami Warszawy — przedstawiciele okręgów: zamojskiego, rzeszowskiego i białostockiego. Zebranie dokonało wyboru władz Związku na okres trzyletni. Wyniki wyborów: prezes Z. Miller, wiceprezesi S. Wojnarowicz, K. Wróblewski i W. Witkowski, szef biura T. Czarnecki, kapitan związkowy S. Gawlikowski, skarbnik B. Henneberg, ławnicy: Bortkiewicz, Cz. Krulisch, Z. Szulce, M. Wróbel; komisja rewizyjna; prof. Beer, F. Noworol, E. Cylwik, Dobrzański i Balicki; komisja techniczna: S. Wojnarowicz, S. Gawlikowski, K. Makarczyk, L. Widermański K. Bujak; sąd rozjemczy: M. Roman, K. Małachowski, S. Cieślikowski; komisja arbitrów: K. Wróblewski, M. Gałuszka, Cz. Błaszczak, A. Czarnota, M. Makarczyk.

W listopadzie powstaje wreszcie dawno oczekiwany poznański OZSz. W tymże miesiącu PZSz otrzymuje niespodziewany, a bardzo cenny dla Warszawy dar:

zegar szachowy, który przechował i przywiózł do Polski b. więzień obozu w Murnau, obecnie członek poselstwa polskiego w Belgii p. Leon Radzikowski. Za jego pośrednictwem PZSz nawiązał kontakt ze Związkiem Szachowym Belgijskim i F. I. D. E.

Turniej międzynarodowy, niefortunnie organizowany przez łódzki OZSz i niedoszły do skutku był bezpośrednią przyczyną nawiązania stosunków z naszym sąsiadem — Czechami. Przekonaliśmy się przy tym, jak bardzo interesuje się nami cały świat szachowy, który dotychczas nic o nas nie wiedział.

Bez własnego lokalu, bez funduszów, bez sprzętu — Polski Związek Szachowy rozpoczyna drugi rok swej działalności powojennej z wiarą w szybki rozwój życia szachowego w Polsce, z przekonaniem, że najtrudniejszy okres mamy już za sobą, z nadzieją realizacji w roku bieżącym swych zamierzeń, które powinny doprowadzić do odzyskania przez Polskę czołowego miejsca wśród narodów świata.

Turniej w Sopocie

Wobec coraz większego zainteresowania prasy codziennej naszym życiem szachowym, coraz ściślejszych i obszerniejszych informacji z krajowych turniejów i meczów, łatwo dostępnych dla czytelnika — ograniczeni brakiem miejsca nie będziemy tu szczegółowo omawiać całego naszego zeszłorocznego dorobku, zadawalając się jedynie dwoma najpoważniejszymi imprezami: pierwszym po wojnie indywidualnym turniejem o mistrzostwo Polski w Sopocie i również pierwszymi po wojnie mistrzostwami drużynowymi w Katowicach.

Wyniki turnieju indywidualnego, rozegranego w Sopocie od 22.VII do 11.VIII ub. roku ilustruje poniższa tabelka.

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	Pkt	Nagr
1	Śliwa	-	½	1	½	½	1	0	1	½	1	1	½	0	1	1	0	1	1	1	½	1	1	15	I
2	Gadaliński	½	-	½	1	½	1	½	0	1	0	0	1	1	½	1	0	1	1	1	1	1	1	14½	II
3	Plater	0	½	-	1	0	½	0	1	1	½	1	0	1	1	0	1	1	1	1	½	1	1	14	III-IV
4	Grynfeld	½	0	0	-	1	1	1	½	0	1	½	1	1	1	1	0	0	½	1	1	1	1	14	
5	Błaszczak	½	½	1	0	-	0	½	½	1	1	½	1	½	½	0	1	1	1	½	½	1	1	13½	V-VI
6	Borowski	0	0	½	0	1	-	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	13½	
7	Pytlakowski	1	½	1	0	½	1	-	0	½	0	½	½	1	0	0	1	½	1	½	1	1	1	12½	
8	Tarnowski	0	1	0	½	½	1	1	-	0	0	½	½	1	1	1	½	0	1	0	1	1	1	12½	
9	Czerniakow	½	0	0	1	0	0	½	1	-	½	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	12½	
10	Makarczyk	0	1	½	0	0	0	1	1	½	-	1	½	½	1	0	1	½	½	0	1	1	1	12	
11	Małkowski	0	1	0	½	½	0	½	½	0	0	-	1	1	½	0	1	1	1	½	1	1	1	12	
12	Gawlikowski	½	0	1	0	0	0	½	½	0	½	0	-	1	0	½	1	0	1	1	1	1	1	10½	
13	Ciejka	1	0	0	0	½	1	0	0	1	½	0	0	-	1	0	½	1	1	½	1	0	1	10	
14	Piechota	0	½	0	0	½	1	1	0	1	0	½	1	0	-	1	0	1	0	0	1	½	1	10	
15	Szapiro	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	½	1	0	-	½	0	0	1	0	0	1	9	
16	Zahorski	1	1	0	1	0	0	0	½	1	0	0	0	½	1	½	-	½	0	0	0	1	1	9	
17	Sojka	0	0	0	1	0	0	½	1	0	½	0	1	0	0	1	½	-	0	1	½	1	1	9	
18	Roszkowski	0	0	0	½	0	0	0	0	0	½	0	0	0	1	1	1	1	-	1	1	1	1	9	
19	Byrlek	0	0	0	0	½	0	½	1	0	1	½	0	½	1	0	1	0	0	-	½	1	1	8½	
20	Czarnota	½	0	½	0	½	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	½	0	½	-	1	1	6½	
21	Mnichowicz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	½	1	0	0	0	0	0	-	1	3½	
22	Balicki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	

Zwyciężył — najlepszy i jednocześnie najmłodszy uczestnik turnieju. Obecny mistrz Polski jest w tej chwili bez wątpienia najsilniejszym ze wszystkich mistrzów krajowych i naszym zdaniem przewyższa ich również swymi dalszymi możliwościami.

Wyniki pozostałych zawodników odpowiadają naogół ich sile gry. Stanowczo zbyt nisko znalazł się tylko mistrz Makarczyk, prawdopodobnie Pytlakowski, może — Gawlikowski, Ciejka, Matkowski i Sojka. Nadspodziewanie dobrze grali w pierwszym rzędzie senior turnieju Zahorski i Piechota.

Turniej, choć przeprowadzony w b. forsownym tempie (21 dni!) dał blisko 100 naprawdę cennych, znakomicie granych partii, nie słabszych od osiągnięć przedwojennych naszych matadorów. Będziemy do nich nie raz powracać, a chwilowo zamieszczamy 4, odznaczone przez Jury ex-aequo „nagrodą za piękność" i jedną nowego mistrza Polski.

Na zakończenie pozwalamy sobie dodać, że turniej sopocki, największy pod względem ilości uczestników ze wszystkich turniejów w powojennej Europie, został zorganizowany, przy poparciu coprawda PZSz i przez Gdański OZSz, ale w przeszło 2/3 staraniem i ofiarnością kilku działaczy pomorskich, z Czesławem Winieckim na czele. Zainteresowanie turniejem czynników miarodajnych było niestety prawie żadne, a jak słusznie podkreśliła prasa po i w czasie trwania turnieju — ruchliwa PAP o mistrzostwach sopockich milczała, jak zaklęta. Mamy nadzieje, że następne mistrzostwa państwowe zdołamy przeprowadzić przy zupełnie innym zainteresowaniu i poparciu.

Omówienie turnieju drużynowego w Katowicach i wybór partii w następnym numerze.

PARTIE

Pionem hetmańskim. Białe: Byrtek czarne: Grynfeld. 1. Sf3, Sf6. 2. d4, d5, 3. Sb—d2, Gf5. 4. e3, e6. 5. Gd3, Gg6.

(Możliwe i 5 . Sb—d7).

6. Se5, Sb—d7. 7. Sxg6, hg. 8. He2, c5. 9. c3, cd. 10. ed, Gd6. 11. Sf3, Hc7. 12. Sg5?

(Grozi coprawda ofiara skoczka na e6 z wielkim atakiem, ale czarne mogą to łatwo odparować, a białe tracą kilka temp. Wolelibyśmy raczej skromne 12.h3 z mniej więcej wyrównaną partią. Jeżeli 12.. Sg4 to 13. 0—0, albo Gd2).

Sf8. 13. Gb5+?, Ke7! 14. g3; S8—d7, 15. Sf3, Se4.

(W wyniku eskapady gońca na b5 czarny skoczek już ulokował się na doskonałym polu).

16. Se5, Sd—f6!

(Bardzo słusznie. Komplikacje, wynikające po 16...Gxe5. 17.de, Sxc3?! 18. Gg5+! z groźbą wc1!! nie były dla czarnych korzystne).

17. wb1?

(Oczywiście słabe, ale teraz groziło już Sxc3, a o roszadzie pod otwartą linię nie mogło być nawet mowy. Białe mają już strategicznie kompletnie przegraną partię).

wh5. 18.g4, wh3. 19 Gf4, g5! 20 Gg3.

(Jeżeli 20.Ge3 to wa—h8. 21.f3? Sg3 i wygrywa).

Sxg3. 21 fg, Se4. 22.Hf1, Gxe5!!

(Efektowny finał!)

23.Hxh3, Gxd4!! 24.Hg2.

(Goniec był nietykalny z powodu 24.. Hc2 z groźbą mata w 2 pos. i zyskania obu wież).

Gf2+. 25.Kd1, Hc5. 26.Hf1, Gxg3!

(Straszny goniec pożera piona po pionie, a bić go ciągle nie można, tym razem z powodu Se4—f2+ xh1 i jeżeli Hxh1 to Hxb5. Ale to jeszcze nie koniec jego działalności).

27 Kc2. Gf4, 28.He2, wc8. 29.wb—e1, Gd2. 30.we—f1, Gxc3! 31.a4.

(31.bc? Sxc3. 32.H+ Sxb5+).

Gxb2!!

(Goniec kończy swą wspaniałą karierę pożarciem czwartego piona. Te-

raz biały, choć niechętnie — musi go jednak zabić).

32.Kxb2, Hb4+. 33.Ka1. Sd2!

(Grozi mat przez Ga3).

34.Hd3, Sxf1. 35.wxf1, wc3 i białe poddały się.

Obrona Nimzowitscha. Białe: Gawlikowski, czarne: Plater. 1.d4, Sf6, 2.c4, e6. 3.Sc3. Gb4. 4.Hc2, Sc6. 5.Sf3, d6. 6.a3, Gxc3+, 7.Hxc3, a5.

(Ostatnio najmodniejsze).

8.b3, 0—0. 9.g3 we8. 10.Gb2, He7. 11. Gg2, e5. 12.de, de. 13 0—0, Gf5.

(Obosieczne, ale może lepsze było 13...Se4 i jeżeli 14.He3, to f7—f5! z groźbą 15.. Hc5. Teraz uzyskują białe pewną inicjatywę).

14.wa—d1, wa—d8. 15.wxd8! Hxd8. 16.b4! ab. 17.ab, Se4. 18.He3, Sxb4?

(Naturalne to posunięcie przegrywa forsownie, jedynie 18...Sd6! i jeżeli 19.wd1, to He7 dawało szanse utrzymania partii).

19.Sxe5! Sd2.

(Zagrane po 45 minutach namysłu. Groziło oczywiście Gxe4, słabe 19... Sd6 ze względu na chociażby 20.wd1).

20 Hf4! Gg6.

(Albo 20...Sxf1. 21.Hxf5, f6. 22.Sg4! Sd2. 23.Gxf6! gf. 24.Sxf6+ i białe biją wieżę, wygrywając następnie po kilku szachach jednego ze skoczków. Na 20...Ge6 nastąpi poprostu 21.Gc3).

21.Gc3, Sxf1. 22.Gxb4, Hd1. 23.Gxf1, Hb1. 24.Gc3! wd8. 25 Sg4!

(Paruje groźbę 25...wd1? 26.Se3, wc1. 27.Gd2!)

c6. 27 Gxg7!!

(Najkonsekwentniejsze),

wd1.

(Nie 26...Kxg7 bo Hf6+ i Hxd8+).

27.Gf6!

(Klucz kombinacji).

wxf1+. 28.Kg2, Ge4+. 29.Kh3, h5.

(Ostatnia pułapka: 30 Hh6?? Gg2+! 31.Kxg2, wg1+! 32.Kh3, fg+, poczym Hg6+ lub Hh7! Białe zagrały jednak...)

30.Hb8+

(i zapowiedziały, nietrudnego zresztą mata w 7 pos.: 30...Kh7. 31.Hh8+, Kg6. 32.Hh6+, Kf5. 33.Hg5+, Ke6. 34. He5+, Kd7. 35.He7+ i 36.Hc6, wskutek czego...)

czarne poddały się.

(Uwagi wg „Rzeczypospolitej")

Obrona Grünfelda. Białe: Czerniakow, czarne: Grünfeld 1.d4, Sf6. 2 c4 g6. 3.Sc3, d5. 4.Gf4, Gg7. 5.e3, c6?

(Z dobrej obrony Grünfelda przechodzą czarne dobrowolnie na niezbyt korzystny dla nich, z uwagi na rozwiniętego na f4 gońca—wariant Schlechtera. Teoria zaleca „gambitowe" 5... 0—0! i jeżeli białe, unikając trudnych powikłań, związanych z biciem piona grają spokojnie 6.Sf3 to c5! ze znakomitą kontrgrą u czarnych).

6.Hb3, 0—0, 7.Sf3, Ha5.

Również 7...dc. 8.Gxc4, Sb—d7 po odpowiedzi dr Euwego 9.Se5! nie daje czarnym wyrównania).

8.Gd3, dc. 9.Gxc4, b5?

(Poważne osłabienie lewego skrzydła, przyczyna wielu późniejszych kłopotów. Należało stanowczo rozważyć c6—c5).

10 Ge2, Ge6. 11.Hc2, Sd5. 12.Ge5! f6. 13.Gg3, b4. 14 Ha4, Hb6.

(Końcówka po wymianie hetmanów, wskutek słabości piona c6 na dłuższą metę jest dla czarnych nie do utrzymania i muszą one szukać komplikacji).

15. Se4, Sd7. 16.0—0, a5. 17.Wa—c1, Wf—c8. 18.Sc5, Sf8. 19.Sxe6, Sxe6. 20. e4, Sd—f4. 21.Gc4. Kf8. 22.Gxf4, Sxf4. 23.g3, Sh5.

(Białe energiczną grą zupełnie opanowały centrum i zdeplasowały czarnego skoczka.)

24.Ge6 Wc7. 25.Wc5, Gh6. 26.Hc2, a4. 27.Hc4, Kg7. 28 Sh4, a3. 29.Wxh5! ab

(Jeżeli 29..gh to 30.Sf5+ z matem w 3 pos.)

30.Wc5, Wa3. 31.He2, Gc1. 32.Wxc1, bcH. 33.Wxc1, Hd4. 34 Sf5+!! gf. 35.Hh5!

(Grozi mat w 3. pos. przez Hf7+.)

Hd8. 36.Wd1!

(To piękne, ciche posunięcie rozstrzyga, gdyż przed licznymi groźbami matowymi, po wprowadzeniu wieży na linię 8-mą, lub g czarne już nie mają ratunku.)

Hh8. 37.ef,c5. 38.Hg4+,Kh6. 39.Hf4+, Kg7. 40.Hxc7 i czarne poddały się.
Gambit hetmana. Białe: dr. Szapiro, czarne: Makarczyk. 1.d4,d5. 2.Sf3,e6. 3.c4,c6 4 e3,Sf6. 5 Sc3,Sb—d7. 6.Gd3, Ge7. 7.0—0,0—0. 8.b3,b6. 9.Gb2,Gb7. 10.He2,c5. 11 Wa—d1,cd. 12.ed,a6. 13. Se5,dc. 14.bc.

(Znany „temat", rozważany od 20 lat: czy „wiszące piony" białych są właściwie słabe, czy silne?)

Hc7. 15.f4,Wf—e8.

(Osłabia piona f7, ale w tej pozycji trudno wskazać czarnym zupełnie zadawalający plan. Białe rozwijają szybko b. niebezpieczny atak.)

16.Kh1,Gf8. 17 Gb.1,g6. 18.wd3,wa—c8. 19.wh3,Gg7. 20.Gd3,wc—8. 21.Sd1, Sh5?

(Czarne w wielkim niedoczasie umożliwiają partnerowi ostry, skomplikowany atak i mimo błędu białych nie znajdą ostatecznie właściwego rozwiązania. Należało koniecznie grać 21...Sf8! z widokami na obronę.)

22.Sxf7!Kxf7. 23.wxh5!! gh. 24.Hxh5+, Kf8.

(Jeżeli 24...Ke7 to 25.Ga3+,Sc5. 26. dc, a na 24...Kg8 wygrywa łatwo 25. Gxh7+.)

25. Ga3+, we7. 26 f5?

(Białe przeceniają swój atak i popełniają grubą omyłkę. Jak wykazały zbiorowe analizy mistrzów w Sopocie, po spokojnym 26...Sf6! białe w całym morzu wariantów nie miały jednak żadnego, forsownie wygrywającego. Należało poprostu bić wieżę 26 Gxe7+ i po Kxe7 grać 27 Hxh7,Kf8. 28 f5,Sf6. 29 fe,He7. 30 d5 z czterema pionami za figurę i olbrzymią przewagą pozycji. Białe liczyły tylko na 26...e5. 27.Gxe7+,Kxe7. 28 Hxh7,Kf7. 29.f6!Sxf6. 30 wxf6+! Kxf6. 31.Hg6+,Ke7. 32.Hxg7+, Kd6. 33.Hxe5+,Kd7. 34.Gf5+,Kc6. 35. d5+ z efektowną wygraną, albo na równie błędne posunięcie w tekście.)

ef? 28.Ge6!! wd6 29.He5,wexe6.

(Albo 29...Hc6. 30.d5,wdxe6. 31.dc! wxe5. 32 cb i 33,b8,H.)

30.Hxe6,Hf7. 31 Hxd6+,Kg8. 32.Hb8+ i czarne poddały się.

i jako ostatnią narazie partię z Sopotu przytaczamy piękne zwycięstwo młodego mistrza Polski.

Obrona Nimzowitsch'a. Białe: Borowski, czarne: Sliwa. 1.d4, Sf6. 2 c4. e6. 3 Sc3, Gb4. 4 Hc2, Sc6. 5.Sf3, d6 6.a3, Gxc3+. 7.Hxc3 a5. 8.Gg5, h6. 9. Gh4.

(Tutaj grywa się zwykle 9.Gxf6, Hxf6. 10 e3, 0—0. 11.Ge2, e5. 12.de, de, jak w partii dr. Lasker — dr. Aliechin, Nottingham 1936)

He7. 10.e3, e5. 11.d5, Sb8. 12.Ge2, Sb—d7. 13.0—0, a4.

(Zamyka skrzydło hetmańskie i zabezpiecza pole c5 dla skoczka.)

14 Gd1, Sc5. 15.Gc2.

(Należało koniecznie wymienić na f6, teraz czarny przechodzi do ataku na skrzydle królewskim.)

g5. 16 Gg3, Se4. 17.Hb4.

(Biały wprawdzie unieruchamia gońca c8 z powodu groźby 18.Gxe4 i 19. Hxb7, lecz wydaje się lepsze odrazu 17.He1.)

h5. 18 h4, b6. 19.He1.

(Przygotowuje wymianę na g5 i wypad f2—f4. Ta próba wydarcia inicjatywy czarnym kończy się niepowodzeniem, jednakże i przy innym systemie gry czarny również zachowuje przewagę.)

wg8. 20.Kh2, Ga6!

(wygrywa ważne tempo.)

21.Gxe4, Sxe4. 22.wc1, 0—0—0. 23. Sxg5? Sxg5. 24. hg, Hxg5. 25. f4, Hg4, 26.Hf2.

(Inne posunięcia też nie ratują partii, n. p. 26.wg1, h4. 27 Gxh4, ef. 28 ef. wd—e8. 29 Hg3, Hxg3+. 30.Gxg3,wh8+. z wygraniem figury, zaś po 26. wc2 nastąpi h4! 27 Gxh4, Gxc4!)

h4! 27.Gxh4. wh8. 28.g3, wxh4+!

(Najlepsze, ta ofiara jakości prowadzi najkrótszą drogą do zwycięstwa, po 28... wd—g8 biały może wzmocnić swą pozycję przez 29.Hf3! i ew. fe.)

29.gh, wh8. 30.Hg3, wxh4+. 31.Kg2, Hh5. 32. Hf3.

Chyba najlepsze, rozpatrzmy inne warianty: I. 32. wh1, He2+. 33. Hf2,

wg4+ z wygraniem hetmana: II. 32. Hg8+, Kb7. 33. wh1, wg4+. 34. Kf2, Hxh1; III. 32. Kf2, wh3. 33. Hg8+, Kb7 z wygraną.)
Hg6+! 33. Kf2, wh2+. 34. Ke1, e4!
(wygrywające posunięcie, po 34.. Gxc4. 35.wxc4,Hd3. 36.wf2 biały miałby pewne szanse na remis.)
35. f5, Hf6 i wygrywa.
(Uwagi B. Śliwy, „Szachista Polski".)

Ciekawe nowości w „obronie merańskiej"

Po posunięciach 1.d4, d5; 2.c4, c6; 3.sf3, sf6; 4e3; e6; 5.Sc3, sb—d7; 6.Gd3, d:c4, 7.G:c4, b5; 8.Gd3, a6, 8.e4! c5! (niezbyt długo utrzymała się próba wzmocnienia Pirca 9...b4, z powodu odpowiedzi Ragozina 10.sa4!) 10.e5, c:d4; 11.s:b5 (11.e:f6, d:c3 prowadzi do remisowych wariantów) dochodzimy do pozycji wyjściowej niniejszych rozważań:

Doświadczenie kilku pierwszych lat po wynalezieniu przez wielkiego Rubinsteina „wariantu merańskiego", wykazały, zdawałoby się, ostatecznie, że 11...a:b5: 12.e:f6 prowadzi do b. poważnych trudności dla czarnych, z uwagi na ich rozbite piony królewskie i nieco zapóźniony rozwój, oraz słabości na skrzydle hetmańskim. Zmusiło to teoretyków do nowych badań, a rezultatem ich było sławne posunięcie Sosina 11...s:e5, uchodzące aż do lat ostatnich za jedyną właściwą kontynuację.

Niezbyt korzystnym dla białych okazał się teraz wariant 12.s:e5, a:b5; 13.G:b5+, Gd7! z następującymi możliwościami:

a) 14.G:d7+ (14.H:d4??Ha5+ kosztuje figurę) s:d7; i białe właściwie nie mają nic lepszego, jak wymienić Skoczki (15.H:d4? Ha5+ i H:e5), ale w tej ciężkofigurowej końcówce czarne piony centralne okazywały się zwykle groźniejsze, niż białe hetmańskie.

b) 14.s:d7 (grozi ciągle Ha5+, jeżeli 14.0—0, to czarne po 14...Gc5 swobodnie bronią piona d4), Ha5+! 15.Gd2 (Hd2? Gb4) H:b5; 16.s:f6+, g:f6; 17.Hf3? Wd8; 18.H:f6, Wg8; 19.g3 (19.Gg5? Gb4+; 20.Kd1, Hd3+ prowadzi do mata) H:b2 z wyraźną przewagą czarnych.

Znacznie groźniejszym dla idei Sosina okazał się interesujący atak Rellstaba 13. 0—0! (nie 13.G:b5+), Hd5: 14.He2, ale i tu znalazły czarne wystarczające środki dla utrzymania równowagi: 14...Wb8; 15.Gg5, Ge7! (znacznie solidniejsze, niż 15..Gd6, co może po 16.f4, G:e5; 17.f:e5, sd7; 18.W:f7 prowadzić do dzikich powikłań).

To piękne poświęcenie (18.W:f7 znane jest z partii Vajda – Rosselli, (Nicea 1931) 18..h6. O wiele lepsze byłoby 18...K:f7, jak grał Rosselli, ponieważ po biciu wieży niełatwo znaleźć właściwą drogę do wygranej; partia nicejska skończyła się na remis: 19 Hh5+, g6. 20.Wf1+ (białe nie mogą grać 20.G:g6, h:g6; 21.Wf1+, Kg7! 22.Gf6+. s:f6. 23.e:f6+. Kf7; 24.H:h8 ze względu na 24..H:g2+! 25.K:g2, Gb7+) 20...sf6. 21.W:f6+, Ke8; 22.G:g6+, Kd7. 23.Gd3, Kc7.

Błąd Vajdy polegał na tym, że białe po 20.. Sf6 powinny zagrać 21.G:g6+; np. 21...hxg6; 22.W:f6+, Ke8. 23.H:h8+, Kd7: 24.Wf7+, Kc6; 25.He8+ ze zwycięskim atakiem. Nie lepszą obroną byłoby 22...Ke7, bo nastąpi 23.H:h8 i na 23...H:g2; 24.K:g2, Gb7+; 25.Wf3+! („Wiadomości Szachowe" 1935 r.).

Niezłe jest i 16...Gd7, 17.b3, Ge7 co jednak jest przyznaniem się do niedokładności w 15 pos. — z dalszym ciągiem 18.We1, h6; 19.G:f6, G:f6; 20.Ge4, d3! 21.G:d3, G:e5; 22.f:e5, Gc6, jak w partii Plater- Borowski, Sopot 1946, z solidną, pełnowartościową grą i, jak by nie było i jednym pionem w rezerwie.

Zamiast spokojnego 14...Wb8 mogą czarne również spróbować b. skomplikowanego posunięcia Freymana 14...Gb7?! Czarne tracą roszadę, wzamian za wielkie możliwości ataku na białego króla. Po 15.G:b5+, Kd8 białe mogą grać a) 16.f4, na co czarne odpowiadają 16...Gc5, 17.Gd3, Ke7 i 18...Wh—d8 przygotowując marsz centralnych pionów, b) 16.f3 (posunięcie Lowenfischa), Gc5, 17.Kh1, Ke7; 18.Gc4, Hd6, 19.b4! G:b4 i teraz nie 20 Gf4?, jak było grane w partii Batujew—Stoliar, Leningrad 1945, z powodu 20...Sh5!! 21. Sg6+, h:g6; 22.G:d6+, G:d6 z groźbą Sg3+, ale 20.Wb1! z powikłaniami. wymagającymi jeszcze poważnego zbadania w praktyce, ale raczej dla białych. Zupełnie jeszcze nie zbadana jest trzecia możliwość, zalecana przez Panowa — c) 16 Sf3!

Wprowadzone w 1934 r. przez Stahlberga posunięcie 13.Hf3! stawia jednak całą ideę Sosina pod znakiem zapytania.

Capablanca w sławnej partii z Lowenfischem, Moskwa 1935. wykazał słabość odpowiedzi 13...Wa5? w dostatecznie przekonywujący sposób. Kiepskie okazało się również w wariancie głównym 13...Gb4+; 14.Ke2, Wb8? z powodu odpowiedzi Rzeszewskiego 15 Hg3! Hd5 (d6); i ostatniego wynalazku dr. Euwego 16.Sf3! (znacznie silniejsze, niż 16 S:f7), e5, 17.H:e5+, H:e5, 18.S:e5, Wb6; 19.Gd2! G:d2; 20.K:d2 z dużą przewagą białych.

Decydujący cios drugiej odmianie wariantu głównego zadał również dr. Euwe w pewnej partii z okresu wojny, gdzie nastąpiło (po 13...Gb4+; 14.Ke2, Hd5) poprostu 15.H:d5, S:d5, 16 G:b6+, Ke7; 17.Wd1 (a nie jak poprzednio grywano 17.Sc6+, Kd6; 18 S:d4, Kc5; 19.a3, gdyż teraz czarne pięknym posunięciem Bogoliubowa 19... Gc3!! mogą utrzymać remis). Gc5 (cóż pozostaje innego?) 18.Sc6+, Kd6; 19S:d4.G:4; 20.W:d4, Kc5; 21.Wa4! i właśnie dzięki temu „wtrąconemu" posunięciu białe uartowały obie zagrożone figury i z pionem więcej — łatwo wygrały.

Jak z tych rozważań wynika posunięcie 11...Sxe5 można już dziś uważać za ostatecznie obalone i w ostatnich czasach stosuje się znowu „odłożone do lamusa" 20 lat temu (patrz diagram): 11...a:b5; 12.e:f6 i teraz nie 12...S:f6?, albo 12...g:f6, bo 13.S:d4! z przewagą białych, ale konsekwentnie 12..Hb6!, broniąc obu ważnych pionów b5 i d4.

Białe mają w tej pozycji kilka możliwych posunięć: 13.f:g7, 13.0—0, lub 13.Ge4. Rozpatrzmy je kolejno.

A) Posunięcie 13.f:g7 uchodziło przez pewien czas za zbyt mało ostre—w rzeczywistości jest ono jednak może i najostrzejszym w tej pozycji! Dalsza gra może wyglądać następująco: 13...G:g7; 14.Hd2 (albo 0—0), 0—0: 15.0—0 (albo He2) i tu zaczynają się problemy. Piazzini w partii z Keresem w Buenos-Aires zagrał słabo 15...Gb7? i po 16.G:b5, Sc5? 17.S:d4! szybko popadł w przegraną pozycję. Sam Keres uważał za najsilniejsze dla czarnych 15...Sc5 i na turnieju w Madrycie 1943 wygrał łatwo z Alonso po 16.Gb1? f5!17.Gc2, b4; 18.Wf—e1, [illegible]a6; 19.Hd1, Sc4 t. d. 15 G:b5. [illegible] 17 G:[illegible] S:[illegible] i 13. G[illegible]5 kosztowałoby białe jako [illegible] W komen-

tarzach do tej partii podaje Keres jako najsilniejsze dla białych ofiarę gońca 16.G:h7! z następującym dalszym ciągiem: 16...K:h7; 17.Sg5+, Kg6 (po 17...Kg8, 18.Hh5 Wd8, 19.Hx, H:f7+ muszą białe odrazu remisować wiecznym szachem; Szajtar—Foltys, Jihlava 1944). 18.Hg4, f5; 19.Hg3, Kf6. 20.Hh4, Wh8; 21.Sh7+, Kf7; 22.Hh5+. Kg8; 23.He8+, Kh7; 24.Hh5+ z nierozegraną przez wieczny szach. W tym wariancie arcymistrz Kotow znalazł wzmocnienie dla czarnych, a mianowicie zamiast 20...Wh8 należy grać 20...e5! z poważnymi szansami na wygraną. Właściwą kontynuacją i obaleniem ruchu Keresa 15...Sc5? jest wynalazek czeski, zastosowany po raz pierwszy przez Kottnauera w partii z Kotowem z 1946 r., wspaniały manewr 20.Gf4!! z nieodpartym atakiem dla białych. Kotow grał 20...Ke7 (stosunkowo najdłuższy opór stawiało 20...Wg8) i po 21.Wa—c1, Wa7; 22.Wf—e1, Gd7, 23.b4, Ga6; 24.S:e6! szybko musiał się poddać.

Jak słusznie wywodzi Pachman w „Ceskoslovensky Sach", ulepszenie tego wariantu w 15 posunięciu (zamiast ruchu Keresa 15.. Sc5) nie jest już możliwe, gdyż po 15...e5 nastąpi 16.G:h7+! Kh7; 17.Sg5+, Kg8; 18.He4 itd., a po stosunkowo najlepszym 15...f5: 16.Gf4! partia białych również będzie lepsza. Pachman wynajduje ulepszenie już w 14 ruchu, a mianowicie zamiast 14...0—0 poleca 14.. Sc5! z następującymi możliwościami.

a) 15.Gf4, Gb7; 16.Ge5, G:e5; 17.S:e5, Wg8; 18.f3, f6; 19.Sg4, Ke7! z dobrą grą czarnych lub 16.He2 S:d3; 17.H:d3, 0—0; 18.Ge5, G:f3: 19.G:g7, K:g7; 20.H:f3, f6 i białe muszą walczyć o remis, albo

b) 15.Gc2, Gb7! 16.Gf4 (16.S:d4? Wd8. 17.Ge3, e5; 18.He2, e:d4; 19.Gg5+, Se6) ...Wd8 z doskonałą partią dla czarnych.

Interesujące warianty, godne gruntowniejszego zbadania.

B) zamiast 13.f:g7, które bądź co bądź traci cenny czas, mogą białe grać w „gambitowym" stylu 13.0—0! g:f6 (S:f6? nie wchodzi w rachubę z powodu S:d4! a piona f6 najlepiej jednak zabić od razu). 14.He2, b4 (to jest główna tragedia pozycji, Po 14... Ga6; 15.He4 odbierają białe natychmiast piona z przewagą, a 14...Wb8 umożliwi rozwinięcie Gońca z tempem na f4). 15.Wd1; tu rozwidlają się drogi: Junge zagrał przeciw Schmidtowi słabo 15...Gg7 i po 16.Ge4, Ga6; 17.He1, Gb7; 18.W:d4, G:e4: 19.H:e4 wkrótce przegrał. Naturalne i dobre jest po 15.Wd1 proste Gc5! gdyż wbrew temu, co pisze Schmidt, po 16.Gf4, Gb7; 17,Sd2, Wg8; 18.f3, h5; 19.Sc4, Hc6; 20.Wc1. Hetman czarny nie tylko nie znajduje się w „bezpośrednim niebezpieczeństwie", ale może poprostu zabić na f3 i zdobyć drugiego piona! Bardzo ciekawie rozwijał się Rusinowski w korespondencyjnej partii z Czerniakowem: 15...Wa5! kontrolując 5-ą linię i grożąc przerzuceniem Wieży na królewskie skrzydło. Dalszy ciąg był następujący: 16.Gc4, Gb7; 17.Gf4, Wg8; 18.Gg3, h5; 19.Wa—c1, Se5! 20.Sh4 i tu czarne popełniły decydujący błąd, grając pozornie b. silnie 20...Sg6? (wskazane było 20...Gd5! z mocną pozycją). Po 21.Gc7!! S:h4: 22.G:b6, G:g2; 23.f4! Gf3+; 24.Kf1, G:e2+; 25.G:e2 czarne, zyskawszy dwa piony, zostają zamatowane przez 25...Wd5; 26.Wc8+, Kd7; 27.Wd—c1 i t. d.

Jak z tego widać, czarne i w tym wariancie — przy prawidłowej grze — nie powinny mieć żadnych obaw.

C) Rozpatrzmy wreszcie ostatnią, stosunkowo najsłabszą dla białych możliwość 13.Ge4.

Czarne odpowiadają najlepiej 13...Gb7 (słabiej 13...Wb8; 14.S:d4, Gc5; 15.Ge3, S:f6; 16.Gc6+, Gd7; 17.G:d7+, S:d7; 18.0—0, 0—0; 19.b4! z przewagą białych, jak podaje Peeters w „Revue Belge des Echecs") 14.G:b7, H:b7; 15.0—0. Tak grał Alechin w Pradze 1943 r. z Keresem. Na 15...H:d4? podaje się jako odstraszający

przykład partię Rhodes—Morry, Blackpool 1945: 15...Gc5; 16.Hf4, (16.Hg4, g:f6; 17.0—0, Ke7 i Wg8 z wielkim atakiem) ...S:f6; 17.0—0, Wa4; 18.He5, Ga7; 19.Gg5. (We1? G:f2+ i Sf4+) ...We4; 20.Hc3, Wc4; 21.Hd3, 0—0, 22 b3, Wc—c8, 23.G:f6, g:f6; 24.Gd4 (konieczne było 24.Wa—d1) Hd5; 25.Wa—d1, W7—d8; 26.Hg3+, Kh8; 27.Sf5 H:f5 z matem w kilku posunięciach.

15..g:f6; 16.S:d4, Wg8; 17.Hf3 (po 17.f3 lub g3. czarne szybko osiągną decydujący atak) ...H:f3; 18.S f3 — i tu poleca Keres 18...Gc5 z zatrzymaniem niewielkiej przewagi.

Jak widać z tych krótkich analiz, żywotność obrony merańskiej wciąż jeszcze jest bardzo wielka!

Turnieje zagraniczne

HASTINGS

Cały szereg pięknych, o dużym znaczeniu imprez międzynarodowych roku ubiegłego rozpoczęła Anglia zwykłym turniejem „gwiazdkowo-noworocznym" w Hastings, nazwanym później „turniejem Narodów Sprzymierzonych". Skończył się on zasłużonym zwycięstwem naszego rodaka, wieloletniego mistrza Polski dr. Tartakowera 9½ p., przed młodą szwedzką gwiazdą Ekstroemem 9 i koalicją ex-mistrz świata dr. Euwe, mistrz USA Denker i H. Steiner po 7. Ostatnią nagrodę zdobył dr. Aitken 6 p. Uczestników 12. Dr, Euwe daleki był od zwykłej formy, zdołał jednak zadać dr. Tartakowerowi jedyną w turnieju porażkę. Oto najlepsza partia zwycięzcy z drugim nagrodzonym.

Obrona sycylijska. Białe: dr. Tartakower, czarne: Ekström 1.e4, c5.2. Se2, e6.

(Ciekawe jest 2...e5?!)

3.d4, cd. 4.Sxd4, Sf6. 5.Sc3, d6.6.g3.

(Najnowocześniejsze traktowanie wariantu scheweningeńskiego).

Sc6.7. Gg2, Gd7. 8.0—0, Ge7. 9.Ge3, 0—0. 10.f4, Hc7.11. Kh1, Wf—d8?

(Lepsze 11...a6).

12.Sc—b5! Hb8. 13.c4, Gxd4.14.Sxd4, Gc6?

(Należało zachować gońca dla obrony przez 14...Ge8).

15.Hc2, Hc7.16 h3! Wa—c8. 17.Sxc6, bc. 18. Hf2, h5?

(Osłabia skrzydło króla, lepsze Wd7 i Wc—d8 wraz z d6—d5 i niezłą kontrgrą).

19.Wa—d1!

(19.Gxa7?? c5! i białe tracą gońca).

Ha5. 20.b3, Wc7?

(Umożliwia natychmiastowy przełom, względnie lepsze Wd7)

21e5! Se8

(Po 21...de 22,Wxd8+, Gxd8.23.fe, Se8 24.Wd1, lub Gc5 opanowują białe całą szachownicę, a 23 ..Hxe5?? 24 Gf4 kosztuje wieżę).

22.f5! Hxe5.

(22...ef.24.Hxf5 kosztuje piona, a po 22...de.23 fe partia czarnych jest zupełnie rozbita).

23.fe, Hxe6.24.Gxa7, Wa8

(Po 24...Wd—d7, co zresztą było lepsze—też jednak wygra w końcu wolny pion a).

25.Gb6, Wc—c8.26. Wd—e1, Hf6.27. He2, He6.

(27...Hg5.28.h4 i również goniec ginie).

28.Hf3, Hf6.29. Hd3! Hb2

(29 ..Hg5.30. Wf5).

30.Wf2, Ha3.31. Wxe7, d5.32. Wfxf7, h4.33.Hg6, Hb2.34. Wf8+ i 35.Hf7

„Pikantne zakończenie", jak się wyraził „The Times".

Prawie bezpośrednio po turnieju w Hastings odbyły się w **Londynie** zorganizowane staraniem dziennika „Sunday Chronicle", jednocześnie 2 międzynarodowe turnieje po 12 uczestników, znacznie słabiej jednak obsadzone, gdyż w ostatniej chwili zawiedli czterej arcymistrzowie sowieccy — Flohr, Smysłow, Bolesławskij i Kotow. W grupie A zwyciężył H. Steiner 9, przed dr. Bernsteinem 8. Tartakower był dopiero trzeci z 7½ p. Ostatnie nagrody zdobyli Opocensky 7 i Golombek 6. W grupie B zwyciężył łatwo dr. Euwe 9½, drugi był młody Szwajcar Christoffel 8, trzeci Denker 7½. Ostatnie 3 nagrody podzielili Abrahams, König i Sir Thomas po 6½. Z turniejów tych podajemy jedną dobrą miniaturę

dr. Euwego (czarne) z Christoffelem. Gambit hetmana. 1.d4, d5.2Sf3, Sf6.3.e3.

(Pasywne).

Gf5.4.c4.c6.5 Sc3, e6 6.Se5?

(Przedwczesny wypad, logiczniejsze 6.Gd3).

Sb—d7.7g4?!

(Ofiara piona interesująca, ale i hazardowna).

Sxe5.

(Słabe 7...Gg6? 8.h4 i jeśli h5, to 9.Sxg6, fg.10.Gd3 z przewagą, białych).

8.gf, Sxc4.9.fe, fe.10 e4.

(Białe mają nieco gry i 2 gońce, ale przyzostały w rozwoju i Euwemu udaje się przejąć inicjatywę).

Gb4. 11.e5. Se4 12. Hh5+. g6.13. Hh3,0—0!

(Czarne oddaja piona i przechodzą do ataku).

14.Gxc4, dc. 15.Hxe6+. Kh8. 16.0—0.

(16.Hxc4? przegrywa odrazu po Sxf2. 17.Wf1, Hh4! i t. d.).

Gxc3.17.bc, Hh4. 18.f3.Wf5!

(Grozi Wh5, a jeżeli 19.fe, to mat w 2 pos.).

19.Hxc4, Wxf3!20.He2.

(Albo 20.Wxf3. Hg4+21.Wg3, Sxg3. 22.hg, Hxg3+. 23 Kh1, He1+.24. Kg2. Wf8 z nieuchronnym matem).

Hg4+. 21.Kh1.

(21.Hg2?? Wxf1+. 22.Kxf1,Hd1).

Sg3+! 22 hg,Hh3+. 23.Kg1, Wxg3+, 24.Kf2, Wg2+.25.Ke1. Hxc3+.26.Gd2. Hxa1+.27.Hd1, Hxd4 i białe poddały się.

Mistrzostwa Moskwy

Najpoważniejszą imprezą w lutym był b silnie obsadzony turniej o mistrzostwo **Moskwy**, zakończony pięknym zwycięstwem młodego. 22-letniego mistrza D. Bronsztajna 11½ p. Nowy mistrz Moskwy, po przegraniu w I-ej rundzie z Ałatorcewem, wygrał 8(!) partii z rzędu i zdołał ostatecznie wyprzedzić o ½ p. również znakomicie dysponowanego w tym turnieju Simagina. drugą rewelację mistrzostw. Daleko za nimi z 8½ p. wylądowali arcymistrzowie Smysłow i Kotow, oraz Ałatorcew i Panow, 7-y Rawlńskij,. 8, a na 8—11 miejscu znów cała koalicja: arcymistrzowie Bondarewskij i Lilienthal wraz z Auerbachem i Kambiszowem po 7½ p, Pozostałych 5 uczestników nie osiągnęło 50%. Turniej dał cały szereg cennych, zwłaszcza dla teorii, partii, z którymi postaramy się, w miarę możności zapoznawać naszych Czytelników. Podajemy 2 partie zwycięzcy.

Obrona sycylijska.

Białe Bronsztajn, czarne Smysłow: 1.e4,c5.2.Sf3, Sc6.3.d4, cd.4.Sxd4. Sf6.5. Sc3, d6.6. Ge2, g6.7.Ge3, Gg7. 8.0—0, 0—0.9. Sb3, Ge6. 10.f4, Sa5. 11. Sd4! Gc4.12.Gd3!

(Interesujący plan, który zaczyna wchodzić w modę. Ideą jego jest, aby po Gxd3, cd bronić punktu c4).

Wc8. 13. Hf3, a6.

(Czarne chcą przez b7—b5 wymusić a2—a3 i po, Gxd3 cd stworzyć lukę na b3. Blumenfeld poleca 13.. e5 i jeśli 14.fe, de.15. Sb3, Gxd3. 15. Wf—d1 to

Sc4, a na 14...Sd—e2 proponuje ofiarę piona przez 14...d5. 15 fe, de 16.Sxe4, Sxe4 i jeśli 17.Gxe4 to prosto 17...Gxe5, albo 17.Hxe4, Gd5 i białym trudno utrzymać piona).

14. Wa—d1, Sd7.15. Kh1, b5, 16. a3, Gxd3.

(Smysłow polecał po partii 16..Sc5 i dopiero po 17.b4—Gxd3. 18.cd, Sa—b3, wątpliwe jednak, czy dawało to wyrównanie po 19. Sc—e2, Sxd4. 20. Gxd4).

17.cd, Sc5.18.Hf2!
(Jeszcze silniejsze, niż 18.b4).
Sa—b3. 19.Sxb3, Sxb3. 20.f5!

(Teraz złe dla czarnych 20...Gxc3. 21.bc.Wxc3, gdyż po Gh6! wieża nie może odejść z powodu 23.fg. Czarne nie mają żadnej kontrgry, wymiana pionów osłabi jednak jeszcze ich skrzydło króla).

gf. 21.ef, d5.22.d4, Hd6.13. Gf4, Hc6. 24.Wd3! f6. 25.Hf3! Wc—d8.

(Jeśli 25...Wf—d8, to 26.Hg4 z nieodpartym atakiem, posunięcie w tekście prowadzi do dużych strat materialnych).

26.Sa2! Sa5. 27.Wc3. Sc4.
(27...H . 18.Gc7 traciło jakość).
28 b3, e5 29.fe, Hxe6. 30.bc i białe wygrały w 66-ym pos.

Druga miniaturka, którą podajemy bez komentarzy o tyle zasługuje na uwagę, że czarnymi grał jednak arcymistrz, a gruby błąd końcowy został popełniony w pozycji już beznadziejnej.

Białe: Bronsztajn. Czarne: Kotow. Obrona Caro-Kann. 1.e4, c6.2.d4, d5.3 Sc3, de.4. Sxe4, Sd7.5. Sf3, Sg—f.6.6. Sc3, e.6.7.Gd3, Ge7.8.0—0, c5.9.He2, cd.10. Sxd4,0—0. 11.Gg5,Sc5, 12.Wa—d1, Sxd3.13. Wxd3, Hc7.14. Sd—b5, Hc6. 15.Wf—d1, b6. 16.Sd4, Hc7.17. Wg3. Kh8.18. Sc—b5, Hb7. 19.He5, a6 20 Sc3. Sd7?? 21.Gh6!! i czarne się poddały.

ZSRR — Czechosłowacja

Trzy miesiące wiosenne: marzec, kwiecień i maj stały głównie pod znakiem wielkiej wyprawy ekipy sowieckiej, jako reprezentacji Moskwy, do Czechosłowacji i rewanżowego mecz-turnieju z Pragą w Moskwie. Po za kilkoma wyjazdami arcymistrza Botwinnika i jednym Ragozina na turnieje międzynarodowe — nie widzieliśmy jeszcze za granicami ZSRR od lat 20 żadnego z sowieckich mistrzów. Pierwsza wizyta tak licznej ekipy, jaką tym razem wysłano — udała się znakomicie pod każdym względem i niewątpliwie przyczyniła się do ugruntowania zasłużonej sławy, jaką cieszą się mistrzowie sowieccy, najlepsi obecnie w świecie.

Mecz-turniej Moskwa—Praga dał wynik 23:13 dla Moskwy.

Z mistrzów sowieckich najlepsze wynik uzyskał Bronsztajn, z czeskich—główny bohater meczu Kottnauer, który zdołał pobić w dwu b. cennych dla teorii partiach arcymistrzów Kotowa i Smysłowa. W pozostałych mniejszych meczach Moskwa zwyciężyła znacznie wyżej, bijąc Bratysławę 13:3, Zlin 7:1, Brno 12½:3½. W 41(!) simultanach, granych w różnych miastach czeskich mistrzowie sowieccy uzyskali łącznie fantastyczny poprostu rezultat +1024, —89, =138, czyli 87,3%.

Obrona czeska. Białe: Kottnauer, czarne: Smysłow. 1.d4, d5.2 c4, c6. 3 Sf3. Sf6. 4.Sc3. dc.5.a4, Gf5.6.e3. Sb—d7. Gxc4, e6. 8.0—0, Gb4. 9.He2 Gg6!

(Nowacja Smysłowa, mająca na celu niedopuszczenie do 10.e4. Dr. Euwe w meczu z dr. Aliechinem w 1937 r. wykazał, że po 9..Se4 białe, ofiarowując piona 10.Gd3! uzyskują znaczną przewagę pozycyjną).

10.e4?!

(Ostra próba obalenia ruchu 9,..Gg6. która ma dużą przyszłość. Spokojne 10.Gd3 niezbyt odpowiadało bojowemu stylowi Kottnauera).

Gxc3.11.bc, Sxe4.12.Ga3!
(Pointe'a poprzedniej ofiary. Po

12...Sxc3? 13.Hb2 i 14.Hxb7 odbierają białe natychmiast jednego piona z silnym atakiem, gdyż roszada czarnych jest uniemożliwiona).

Hc7! 13.Wf—c1, 0—0—0.

(Śmiałe, ale chyba poprawne. Król czarny na a8 może uzyskać pewną pozycję i rozwój da się zakończyć. Na 13...Sd6 Kottnauer pragnął już ofiarować gońca na e6 z nieodpartym atakiem).

14.a5, Sd6. 15.a6, b6. 16. Gb3, Gh5! 17.h3!

Kottnauer uważa ten ruch za najważniejszy w całej partii, gdyż grozi w odpowiedniej chwili g2—g4 i odbiera pole f5 czarnemu skoczkowi, który groził tamtędy przedostać się na h4).

Kb8?

(Smysłow uważa to posunięcie za stratę ważnego tempa i poleca 17... Wh—e8 z groźbą e6—e5. Ale białe mogą grać zapobiegawczo g2—g4 i nie dopuścić do e6—e5 z obosieczną coprawda, ale chyba jednak lepszą dla nich partią, mimo piona mniej).

18.c4! Sc8. 19.He3, Wh—e8?

Kottnauer uważa odciągnięcie wieży ze skrzydła króla za błąd, polecając Wd—e8).

20.Gb2.

(Kottnauer stawia tu wykrzyknik, a Alatorcew znak zapytania..., uważając ruch ten za zbyt pasywny i polecając 20.c5! i jeśli 20...b5 to 21.Gb4!)

h6.

(Może nieco lepsze f6, aby zwolnić pole dla gońca).

2P.Ga4, Se7. 22.Wa3, g5. 23.Wb3 Ka8.24. Ga3, Sb8.25.g4! Gg6.26. Se5,f6.

(Czarne, mocno skrępowane próbują złapać nieco oddechu ofiarą jakości).

27.Gxe7, fe.

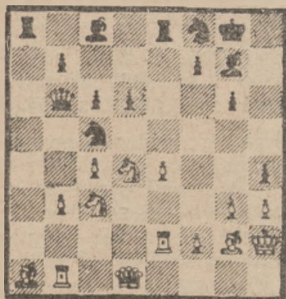
(Po 27...Wxe7. 28.Sxg6, Wg7.29.He4 Wd—g8 30.c5! czarny przegrywa znacznie prędzej).

28.Gxd8. Wxd8. 29.Hxe5, Hxe5.30.de. Ge8.31. Wf3, Sxa6. 32.Wf8!

Z podwójną groźbą Gxc6 i Wxe8 Wieża przedarła się na tyły, piony czarne zginęły i białe łatwo wygrały w dwudziestuparu posunięciach.

Wartościowa teoretycznie partia.

W tymże meczu Praga—Moskwa młody mistrz Moskwy **Bronsztajn** zademonstrował w partii z **Pachmanem** następującą kombinację (**Czarne: B**).

Białe zagrały 20.Wd2?!, widząc kombinację czarnych, ale oceniając ją korzystnie dla siebie.

Nastąpiło 20... Wxa1!! 21.Wxa1, Gxd4.22.Wxd4, Sxb3.

(Czarne odbierają teraz jakość i zostają z pionem więcej, grozi Hxd4 i Sxa1).

23.Wxd6!

(Pułapka białych polega na tym, że po 23..Sxa1. 24.Sd5! grozi nietylko Sd5—f6+xe8, ale i Hxa1).

Hxf2!!

(Gwóźdź kombinacji! 24.Hxb3, hg. 25.Kh1, Gxh3 26. Wg1, Gxg2+.27 Wxg2, Hf1+. 28.Wg1, Hh3 prowadzi do mata. Wystarczającej obrony już nie ma).

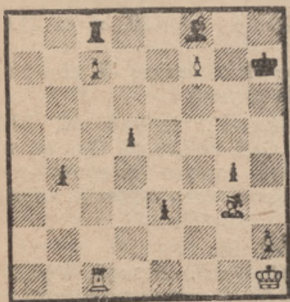
24.Wa2, Hxg3+. 25.Kh1, Hxc3. 26.Wa3.

(Jeżeli 26.Wd3? to Hc1!).

Gxh3. 27.Wxb3, Gxg2+. 28.Kxg2, Hxc4. 29.Wd4, He6. 80.Wxb7. Wa8.31. He2, h3+ i białe się poddały.

(Uwagi wg mistrza D. Bronsztajna)

Rewanżowe spotkanie w Moskwie zakończyło się jeszcze bardziej przekonywującym zwycięstwem mistrzów sowieckich 28½:7½. Bronsztajn i Kotow osiągnęli 100% wynik. Smysłow, Lilienthal i Alatorcew nie przegrali żadnej partii. W porównaniu z pierwszym kołem w Pradze — bardzo źle wypadł Kottnauer B. interesującą była końcówka z partii Kottnauer (białe) — Bronsztajn:

Białe zagrały 54.Wd1! (Ponieważ wieża czarna musi pilnować pola c8, a goniec f8 jasnym jest, że ich słabe, izolowane piony są skazane na zagładę. Prócz tego grozi Wd1—d5—b5—b8. Czarne ratują więc to, co jeszcze można).

b3! 55.Wxd5, e2.56.Wb5.

(Także po 56.Wd2, Wxc7.57. Wxe2' Wxf7 silny pion b2 musi w końcu rozstrzygnąć).

Wxc7.

(Nareszcie wieża wyrywa się na swobodę!).

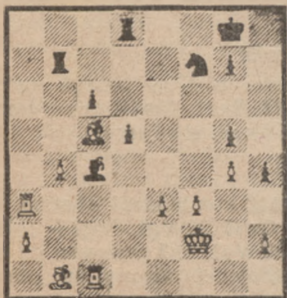
57.Wxb3.

(Jak właściwie czarne mają wygrać? Jeżeli białym uda się wymienić piona h2 za g4, to mogą już nawet oddać gońca za piona e, np.: 57.. Wc1+. 58. Kg2,e1, H?59 Gxe1, Wxe1.60.h3! z teoretycznym remis. Nastąpiło jednak):

Wc1+. 58.Kg2, Gc5!! i białe natychmiast poddały się.

Grozi 59...Wg1 mat. Piękne warianty powstawały po I.59.h3, Wg1+.60.Kh2, Wxg3 i wygrywa lub II.59.Gf2?! Gxf2! (Cała finezja kombinacji!) 60.f8, H, Wg1+. 61.Kf2, e1,H mat! (Omówienie D. Bronsztajna).

Energicznie zakończył arcymistrz Kotow (białe) partię z Opoczeńskim:

Nastąpiło 45.f4! (Groziło 45...Se5, wraz z Wf7!

gf. 46.ef, Gb5, 47.Wd1, sd6.48.We3, Sc4.49.We6, sb2 50.Wd2, Kf7.51.f5, sc4.52.Wd3, sb2.53.Wb3, sc4.54.g5!

(Stwarza sieć matową, nawet sprowadzenie gry do końcówki z różnobarwnymi gońcami przez 54...sd2,55 g6+, Kg8.56.Wb—e3, se4+ po 57 Gxe4, de 58.W3xc4 nie ratuje przed matowym atakiem na 7-ej i 8-ej linii).

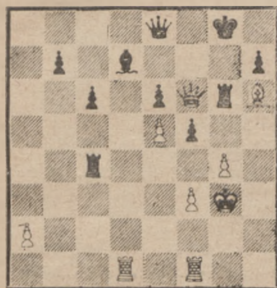
Wb-b8— 55.We7+, Kf8. 56.f6, gf. 57.ef i czarne poddały się.

Grozi Wh7+ i f7, mat a na 57...sd6 58.We6 zyskuje figurę. (Uwagi w/g. A. Kotowa.

Dokończenie w następnym numerze).

CIEKAWE POZYCJE

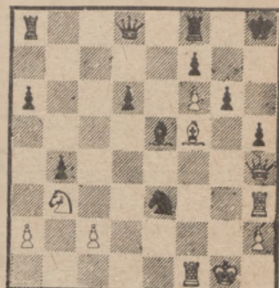
1.

2.

3.

Nr. 1. Simagin — Czistiakow, mistrzostwo Moskwy 1946 r. 34. Wxd7!! Wxf6 (34... Hxd 7?? 35. Hf8) 35. Wg7+! Kh8. (Po 35... Kf8 nastąpi również 36. ef z jeszcze większą siłą niż w partji). 36. ef Hb8+. 37. f4, Wc 3 +. 38. Kh4, Hf8 (Groziło 39. f7, 40. Wg5 i Gg7), albo 40. Wg8 + i czarne muszą oddać hetmana). 39. Wxh7 +. (Najbrutalniejsze. Bardziej elegancko 39 f7, He7+. 40. g5!). Kxh7. 40. Gxf8, Kg8, 41. Ge7, fg. 42. Wg1, Wh3 +. 43. Kxg4 i czarne się poddały.

Nr. 2. Rudenko — Bruce, radiomecz ZSRR — Wielka Brytania 1946 r. 13. Gxh6!! gh. 14. Hxh6, Sf8. (Na 14... Scxe5 „zasłużony mistrz" A. Romanowski ukazał następujący wariant: 15. We3! (nie 15. Gxh7+? Kh8. 16. f4 bo Hf6!) Sg6. 16. Gxg6, fg. 17. Hxg6 +, Kf8. 18. Hh6+! Kf7, 19. Hh7 + Kf8. 20. Wg3! z piękną wygraną). 15. We3, Se7. 16. Wg3 +, Sf—g6, 17. h4! Sf5. 18. Gxf5, ef 19. h5. Hh4, 20. Sd2! (Białe z olimpijskim spokojem podciągają oddalone rezerwy!) We6. 21. Sf3, He7. 22. hg (I figura odebrana..) Wxg6. 23. Wxg6+, fg. 24. Hxg6 +, Kf8. 25. Sg5, Hd7. 26. Sh7 +, Ke7, 27. Hf6 + i czarne poddały się.

Nr. 3 Borowski — Ciejka, mistrzostwo Polski, Sopot 1946 r. Białe powinny grać: 26. Hxh5+!! gh. 27. Wxh5 +, Kg8. 28 Wg5 +, Kh8, 29 Wf3! z nieuchronnym matem, najdalej w 3 posunięciach.

Z. SZULCE

Prawo kwadratów

Król wstrzymuje 2 wolne piony, jeżeli po zdobyciu jednego, dogania i drugiego, t. j. jeżeli zdoła wejść w kwadrat, utworzony położeniem piona i linią poziomą. A zatym:

dwa piony dochodzą, jeżeli w momencie zaatakowania jednego z nich tworzą wzajemnie kwadrat, obejmujący linię przemiany.

Definicja ta jest jak gdyby rozszerzeniem znanego prawa dla piona i króla Drugi pion określa przymusową pozycję króla. Istotnie, król, zmuszony zabrać jednego z pionów, drugiego w tej pozycji dogonić już nie może.

W swoim czasie André Chéron*) podał definicję taką: dwa rozdzielone piony dochodzą do 8-ej linii bez pomocy króla, jeżeli ilość pól, która je dzieli, plus liczba linii, na której one stoją — daje w sumie liczbę 7.

Skomplikowana ta definicja, znana pod nazwą „prawa siódemki" nasuwa wąt-

*) „Świat Szachowy" kwiecień — maj 1928.

pliwości. Weźmy przykład: piony białe b4 i e4, król czarny c8. Piony te dochodzą, chociaż „prawo siódemki" mówi przeciwnie. Należałoby go uzupełnić zdaniem „w chwili zaatakowania jednego z pionów".

Sądzę jednak, że moja definicja jest jaśniejsza i prostsza. Nazywam ją prawem kwadratów.

DZIAŁ ZADAŃ

Problemistyka polska w roku ubiegłym

Wzmocniły się poważnie nasze szeregi. Powrócili z ZSRR A. Goldstein i H. Salzman; odnaleźli się w kraju M. Pfeiffer i W. Grzankowski. Dotychczas brak wiadomości o Hebelcie, Fuxie i Krelenbaumie.

*

W roku ubiegłym został rozstrzygnięty konkurs „Głosu Narodu" na trzychodówki. Sędzia S. Limbach przyznał nagrody: I—M. Wróblowi, II—T. Czarneckiemu II — A. Goldsteinowi.

Oczekujemy rozstrzygnięć konkursów, poświęconych pamięci D. Przepiórki na dwuchodówki (Szachista Polski", sędzia M. Wróbel) i trzychodówki („Dziennik Łódzki" — A. Goldstein), oraz konkursu „Rzeczpospolitej" (trzychodówki, sędzia T. Czarnecki).

*

Drogą ankiety został utworzony Polski Zw. Problemistów. Władze Związku: prezes M. Wróbel, wiceprezes T. Czarnecki, sekretarz H. Salzman, skarbnik S. Limbach, rewident — E. Arłamowski. Związek przystąpił do P. Z. Sz.

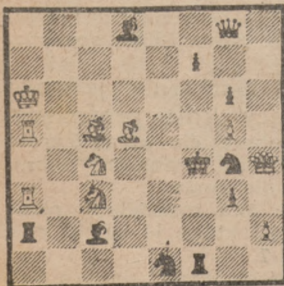
KONKURS ZADANIOWY

Polski Związek Problemistów ogłasza międzynarodowy konkurs na dwuchodówki, trzychodówki i samomaty w 2 pos. Prace należy nadsyłać do dnia 31 październik r. b. pod adresem **H. Solski, Warszawa, Fałata 6. m. 4.** Sędziowie M. Wróbel i S. Limbach. Nagrody 1000, 600 i 400 zł.

Polish Chess Problem Society announces an international tourney for twomovers, threemovers and selfmates in two. Entries to **H. Solski, Warszawa, Fałata 6 m 4,** till 31. 10. 1947. Judges M. Wróbel and S. Limbach. Three prizes in each section.

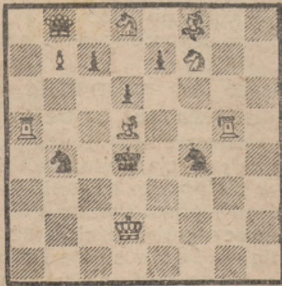
ZADANIA

52. S. Boros
Magyar Sakk. 1940

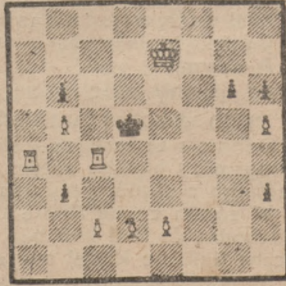
Mat 2 pos.

53. B. Sallay
III n. Magyar Sakk. 1940

Mat w 2 pos.

54. W. Bron
Szachmaty 1946

Mat 3 pos.

Drukarnia Władysławy Brasse, Warszawa, ul. Miedziana 8. B-19.511.